

sygn. akt I C 2921/19 upr

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lipca 2020 roku.

Sąd Rejonowy w Częstochowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Agnieszka Kasperkiewicz - Jeruszka

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Joanna Kępa

po rozpoznaniu w dniu 14 lipca 2020 roku w Częstochowie na rozprawie

sprawy z powództwa G. C., A. Z., A. G.

przeciwko S. S.

o zapłatę

powództwo oddała.

Sygn. akt I C 2921/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 11 lipca 2019 roku wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym Powodowie G. C., A. Z. i A. G. wnieśli o zasądzenie od pozwanej S. S. kwoty 6.222,94 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 11 lipca 2019 roku do dnia zapłaty. Domagali się także zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu żądania pozwu powodowie wskazali, że dochodzona wierzytelność wynika z umowy pożyczki z dnia 12 września 2017 roku, jaka została zawarta pomiędzy (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T., a pozwaną S. S.. Na podstawie przedmiotowej umowy pożyczkodawca udzielił pozwanej pożyczki w kwocie 10.000 zł natomiast pozwana zobowiązała się do zwrotu pożyczonej sumy powiększonej o koszty udzielenia pożyczki w kwotach i terminach określonych harmonogramem spłaty. Od pożyczonego kapitału pożyczkodawca naliczał odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych. Powodowie wskazali, iż przedmiotowa wierzytelność była kilkukrotnie przedmiotem obrotu. Wierzyciel pierwotny zbył ją w drodze umowy cesji z dnia 13 września 2017 roku na rzecz powodów. Następnie umową cesji z dnia 15 września 2017 roku powodowie przelali ją na Z. Ł., która ostatecznie zawarła z powodami umowę cesji powierniczej z dnia 30 maja 2019 roku, na mocy której prawa do przedmiotowej wierzytelności ponownie przeniesiono na powodów, jako powierników. Pozwana pomimo kierowanych do niej wezwań i monitów nie wywiązała się z obowiązku spłaty dwóch kolejnych pełnych rat pożyczki, wobec czego powodowie pismem z dnia 05 czerwca 2019 roku wypowiedzieli jej umowę pożyczki stawiając całą sporną kwotę w stan wymagalności. Pozwana do chwili obecnej nie uregulowała dłużnej należności. W związku z powyższym powodowie uznali za celowe skierowanie sprawy na drogę postępowania sądowego. Na wysokość żądania składa się: niespłacony kapitał pożyczki w kwocie 5.919,94 zł, odsetki kapitałowe skapitalizowane na dzień 02 lipca 2019 roku w kwocie 243,45 zł, odsetki umowne za opóźnienie od niespłaconego kapitału skapitalizowane na dzień 02 lipca 2019 roku w kwocie 41,38 zł oraz odsetki umowne za opóźnienie od niespłaconego kapitału za okres od dnia 03 lipca 2019 roku do dnia 10 lipca 2019 roku w kwocie 18,17 zł.

Z uwagi na stwierdzenie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2019 roku sprawa została przekazana do Sądu Rejonowego w Częstochowie, jako do sądu właściwości ogólnej pozwanej S. S..

Pozwana nie zajęła stanowiska w sprawie. Nie złożyła żadnego pisma procesowego, jak również nie stawiała się na wyznaczony termin rozprawy, i nie wносиła o jej przeprowadzenie pod swoją nieobecność.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 12 września 2017 roku pomiędzy (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T., a pozwaną S. S. doszło do zawarcia umowy pożyczki. Zgodnie z treścią umowy pożyczkodawca wypłacił pozwanej 5.000 zł. Kwota pożyczki została pozwanej przekazana w dniu jej zawarcia, przelewem na wskazany przez nią w treści umowy rachunek bankowy. Pożyczkodawca naliczał od pożyczonego kapitału odsetki według zmiennej stopy procentowej stanowiącej dwukrotność odsetek ustawowych, wynoszącej na dzień zawarcia umowy 10% w skali roku. W sytuacji wystąpienia opóźnień w spłacie rat pożyczki, pożyczkodawca był uprawniony do naliczania od kapitału przeterminowanego odsetek umownych za opóźnienie w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie. W treści umowy przewidziano także obowiązek poniesienia przez pożyczkobiorcę opłaty dodatkowej w postaci prowizji wynoszącej 5.000 zł. Spłata zaciągniętego zobowiązania miała nastąpić w 36 miesięcznych ratach określonych treścią harmonogramu spłaty, stanowiącego załącznik nr 1 do umowy pożyczki. Całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę wyniosła 11.617,78 zł

(dowód: umowa pożyczki z 12.09.2017r. k.19-20 verte, harmonogram spłaty k.21-21 verte)

Powodowie G. C., A. Z. i A. G. zawarli umowę spółki cywilnej P.U.H. (...) s.c.” z siedzibą w T.. Zgodnie z tekstem jednolitym umowy z dnia 3 lutego 2014 roku, wspólnicy zobowiązali się z dniem 01 listopada 2000 roku do podjęcia działalności gospodarczej w celu uzyskania korzyści materialnych pod nazwą „ P.U.H. (...) s.c.” (§ 1 ust. 2 umowy). W zakres działalności spółki wchodzi m.in. pośrednictwo kredytowe, udzielanie kredytów gotówkowych, hipotecznych, samochodowych (§ 4 umowy).

(dowód: tekst jednolity umowy spółki cywilnej z 03.02.2014r. k.18-18 verte)

Wierzytelność wynikająca z umowy pożyczki z dnia 12 września 2017 roku została przez pożyczkodawcę zbyta na rzecz powodów G. C., A. Z. i A. G. w drodze umowy cesji z dnia 13 września 2017 roku. Następnie powodowie przelali tę wierzytelność umową cesji z dnia 15 września 2017 roku na Z. Ł.. W dniu 30 maja 2019 roku Z. Ł. zawarła z powodami umowę powierniczego przelewu wierzytelności. Powodowie na jej podstawie zobowiązali się do prowadzenia czynności prawnych i faktycznych zmierzających do zaspokojenia wierzytelności w imieniu własnym, ale na rachunek cedenta (§ 3 ust. 1 i 2 umowy). Umowa ta przyznawała powodom prawo do wypowiedzenia umowy pożyczki (§ 3 ust. 3 umowy).

(dowód: umowa cesji z 13.09.2017r. k.22, umowa cesji z 15.09.2017r. k.27-28, umowa cesji powierniczej z 30.06.2019r. k.30-31)

Pozwana dokonała tytułem spłaty zobowiązania 17 częściowych wpłat na łączą kwotę 5.170,37 zł, po czym zaprzestała regulowania kolejnych rat pożyczki. Ze względu na powstałe zaległości wierzyciel skierował do pozwanej wezwanie do zapłaty z dnia 25 lutego 2019 roku, które okazało się bezskuteczne. Z uwagi na dalszy brak uregulowania zaległych rat przez pozwaną, pismem z dnia 05 czerwca 2019 roku powodowie wypowiedzieli jej umowę pożyczki i ponownie wezwali do zapłaty. Pozwana do chwili obecnej nie spłaciła w pełni zaciągniętej pożyczki.

(dowód: okoliczności bezsporne, a także: wezwanie z 25.02.2019r. k.33, wypowiedzenie umowy z 05.06.2019r. wraz z potwierdzeniem awiza i zwrotu k.34-35 verte)

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na załączonych do akt sprawy dokumentach, które nie budziły wątpliwości czy zostały sporządzone przez osoby, których podpisy znajdują się pod ich treścią lub też, czy pochodzą one od organów w ich treści wskazanych. Forma i treść tych pism były właściwe dla dokonania czynności w nich opisanych, a ich wiarygodność i rzetelność nie budziły wątpliwości Sądu.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawą prawną roszczenia powodów był przepis art. 720 i nast. k.c. oraz przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim. Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki jest umową dwustronnie zobowiązującą. Obowiązkowi pożyczkodawcy do przeniesienia własności przedmiotu umowy na pożyczkobiorcę odpowiada obowiązek zwrotu, czyli przeniesienia przez pożyczkobiorcę na pożyczkodawcę przedmiotu umowy, powiększonego o ewentualne wynagrodzenie ustalone w umowie.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie, co do zasady był bezsporny. Pozwana nie zajęła stanowiska w sprawie, w związku z czym wypełnione zostały przesłanki zawarte w art. 339 § 1 k.p.c. warunkujące rozstrzygnięcie sprawy w formie wyroku zaocznego. Zgodnie z art. 339 § 2 k.p.c. wydając wyrok zaoczny Sąd przyjmuje za prawdziwe twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, jeśli nie budzą uzasadnionych wątpliwości. Przyjęcie za prawdziwe twierdzeń powoda dotyczy jednak wyłącznie okoliczności faktycznych i nie zwalnia sądu orzekającego od obowiązku rozważenia, czy oświadczenia te uzasadniają należycie i w całości żądania pozwu i czy uwzględnienie tych żądań nie narusza obowiązujących przepisów. Sąd nie jest zatem zwolniony z obowiązku dokonania prawidłowej oceny materialnoprawnej zasadności żądania pozwu opartego na tych twierdzeniach (orzeczenie SN z dnia 29 maja 1958 r., 1 CR 969/57, OSNC 1960, nr 1, poz. 14; wyroki SN: z dnia 15 września 1967 r., III CRN 175/67, OSNC 1968, nr 8-9, poz. 142, z dnia 15 marca 1996 r., I CRN 26/96, OSNC 1996, nr 7-8, poz. 108, z dnia 6 czerwca 1997 r., I CKU 87/97, Prok. i Pr. - wkładka 1997, nr 10, s. 44, z dnia 31 marca 1999 r., I CKU 176/97, Prok. i Pr. 1999, nr 9, s. 30).

Nominalnie cała dochodzona przez powodów należność powinna zostać przez pozwaną zapłacona. Zwrócić jednak należy uwagę, że pozwana w stosunkach z pożyczkodawcą występowała w charakterze konsumenta. Nadto przy zawieraniu umowy pożyczkodawca posłużył się wzorcem umownym w rozumieniu art. 384 k.c., a warunki dotyczące obciążenia pożyczkobiorcy pozaodsetkowymi kosztami zawarcia umowy nie były z nim indywidualnie negocjowane. Prowizja od udzielenia pożyczki nie stanowiła też głównego świadczenia pozwanej, albowiem tą cechą zgodnie z art. 720 k.c. posiada wyłącznie kwota pożyczanego kapitału, względnie przewidziane w treści umowy odsetki kapitałowe. A zatem, spełnione zostały wszystkie przesłanki niezbędne do przeprowadzenia kontroli incydentalnej postanowień umowy w trybie art. 385¹ § 1 k.c.

Analizując treść spornej umowy pożyczki Sąd zwrócił uwagę na wysokość prowizji, jaką obciążona została pozwana. Kwota prowizji była równa kapitałowi faktycznie udostępnionego pożyczkobiorcy. Z umowy w żaden sposób nie wynika jak prowizja ta została skalkulowana, w tym czy i jakie konkretnie koszty pożyczkodawcy związane z udzieleniem pożyczki ma ona pokryć. W tym stanie rzeczy wysokość tej prowizji jawi się, jako całkowicie dowolna i zwiększająca niewspółmiernie zobowiązanie pozwanej. Faktem jest, że pożyczkodawca w związku z oferowaną usługą ma prawo liczyć na godziwy zysk. Nie można jednak pominąć okoliczności, że podstawową formą pobierania zapłaty za udzielenie kapitału są odsetki kapitałowe (art. 359 k.c.). W literaturze najczęściej rozumie się przez nie wynagrodzenie za korzystanie z cudzych pieniędzy (albo też innych zamiennych rzeczy ruchomych) lub za obracanie własnymi pieniędzmi w cudzym interesie. Zgodnie z umową pożyczkodawca zastrzegł sobie prawo pobierania odsetek kapitałowych w maksymalnej, dopuszczalnej wysokości. W tej sytuacji dodatkowe naliczenie tak rażąco wygórowanej opłaty prowizyjnej (podstawy naliczenia, której powód nota bene nie wykazał) stanowi w ocenie Sądu próbę ominięcia przepisów dotyczących odsetek maksymalnych. Nadto, brak wskazania procedur, jakimi pożyczkodawca kierował się przy określaniu jej wysokości prowadzi do dowolności działania w tym zakresie, co rodzi niepewność konsumenta, co

do faktycznych kosztów pożyczki. Nie można więc przyjąć, że prowizja ta, mając na uwadze kwotę udzielonej pożyczki oraz okres, na jaki pożyczka została udzielona, miała charakter ekwiwalentny. Wysokość tak ustalonej prowizji może prowadzić do uzyskania kosztem konsumenta nieuzasadnionych korzyści finansowych.

Jednocześnie Sąd pragnie podkreślić, że potencjalny brak naruszenia przez pożyczkodawcę granic dopuszczalnej wysokości prowizji wskazanych w ustawie z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim nie oznacza, że postanowienie umowne dotyczące jej wysokości nie może być uznane za abuzywne. W ustawie o kredycie konsumenckim ustawodawca istotnie przewidział możliwość obciążania konsumentów dodatkowymi kosztami związanymi z umową pożyczki, w szczególności odsetkami, opłatami, prowizjami, podatkami i marżami oraz kosztami usług dodatkowych w przypadku, gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu (art. 5 pkt 6 lit. „a” i „b” u.k.k., art. 5 pkt 8 u.k.k., art. 30 ust. 1 pkt 7 i 10 u.k.k.). W niniejszej sprawie zgodnie z art. 36a ust. 1 i 2 u.k.k. limit pozaodsetkowych kosztów pożyczki był równy całkowitej kwocie pożyczki i wynosił 5.000 zł, a zatem pożyczkodawca nie naruszył wskazywanych powyżej regulacji ustawy o kredycie konsumenckim. Niemniej jednak należy pamiętać, iż oceny ukształtowania praw i obowiązków konsumenta nigdy nie można było sprowadzać do mechanicznej weryfikacji, czy dane postanowienie umowne nie narusza ustawy. W tej sytuacji bowiem wystarczałoby sięgnięcie do sankcji nieważności postanowienia umownego (art. 58 § 3 k.c.) lub umowy (art. 58 § 1 k.c.). Takie rozumienie regulacji art. 385¹ k.c. przekreślałoby sens jego istnienia. Wskazówką w tym względzie jest zresztą katalog postanowień umownych objętych domniemaniem abuzywności (art. 385³ k.c.). Zawiera on wszak też takie dyspozycje, które są dopuszczalne wprost przez prawo (np. art. 385³ pkt 5 k.c. – art. 509 § 1 k.c.; art. 385³ pkt 23 k.c. – art. 46 § 1 k.p.c.). W tym świetle wprowadzenie przez ustawodawcę górnego pułapu pozaodsetkowych kosztów kredytu (art. 36a u.k.k.) nie może być utożsamiane z jego przyzwoleniem, by postanowienia tego rodzaju zawsze wiązały konsumentów bez względu na okoliczności danej sprawy. Jest to tym bardziej widoczne, gdy – tak jak w niniejszej sprawie – naliczone w konkretnej umowie pozaodsetkowe koszty kredytu zostały naliczone w górnej granicy przyjętego limitu i były równe całkowitej kwocie pożyczki.

W ocenie Sądu przepis art. 36a u.k.k. wskazuje jedynie na maksymalną, ogólnie dopuszczalną granicę ustanawiania wysokości pozaodsetkowych kosztów procesu, nie wyłączając przy tym możliwości kontroli przez Sąd czy zastosowane w danym przypadku, mieszczące się w tych granicach koszty, nie naruszają dobrych obyczajów. Podobne stanowisko zajął Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (np. wyrok TS z dnia 26 marca 2020 rok sygn. C-779/18).

Mając powyższe na uwadze zasadnym było dokonanie weryfikacji spornej umowy przez pryzmat art. 385¹ § 1 k.c., co też uczyniono powyżej.

W ocenie Sądu zapis spornej umowy określający wysokości prowizji, kształtuje obowiązki pozwanej – konsumenta – w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza jej interesy, a tym samym w myśl art. 385¹ § 1 k.c. nie obowiązuje w ramach spornego stosunku prawnego. Zapis ten de facto zmierza do obejścia przepisów prawa zwalczających zjawisko lichwy, a pożyczkodawca za jego pomocą usiłował ominąć ograniczenia wprowadzające maksymalny próg odsetek, czyli ustawowo przewidzianego i akceptowanego w myśl zasad współżycia społecznego zysku wynikającego z obrotu kapitałem (art. 359 k.c.). Ustawodawca określając maksymalną stopę odsetek umownych, wprowadza tym samym ustawowo określoną granicę uprawnionego zysku możliwego do uzyskania w ramach czynności prawnych związanych z obrotem kapitałem. Stopa odsetek maksymalnych w swojej skali uwzględnia nie tylko potencjalny spadek siły nabywczej pieniądza, ale także określa etyczny zysk możliwy do uzyskania w warunkach rozwoju gospodarki z poszanowaniem obydwu stron zobowiązania. W konsekwencji Sąd uznał, iż zapisy umowy pożyczki z dnia 12 września 2017 roku dotyczące obciążenia pożyczkobiorcy prowizją z tytułu udzielenia pożyczki wypełniają przesłanki zastosowania art. 385¹ § 1 k.c. i nie obowiązują w ramach spornego stosunku zobowiązaniowego. Tym samym powodowie nie są uprawnieni do dochodzenia od pozwanej zapłaty w części obejmującej bezprawnie naliczoną prowizję.

Uznanie zapisu umownego dotyczącego prowizji za udzielenie pożyczki za niedozwolony rodzi dalsze skutki, w postaci zmiany wysokości podstawy naliczania odsetek umownych od pożyczonego kapitału. Kwoty wskazane w treści

pozwu zostały bowiem obliczone z uwzględnieniem nienależnej pożyczkodawcy prowizji, a zatem są one zawyżone. Rzeczywista wysokość należnych powodowi odsetek winna być obliczona wyłącznie od całkowitej kwoty pożyczki. Powód nie przedstawił Sądowi wycień, z których wynikałaby kwota należnych mu odsetek w ich prawidłowej wysokości. W tym miejscu podkreślenia wymaga, że stroną, na której spoczywa obowiązek wykazania zasadności roszczenia pozwu jest powód. Zgodnie bowiem z kontradyktoryjnym modelem procesu cywilnego, którego reguły wynikają wprost z przepisów art. 6 k.c. oraz art. 232 k.p.c. inicjatywa dowodowa należy do stron postępowania i sąd nie jest uprawniony do wyręczenia ich w tym zakresie. Przedstawienie przez stronę dowodu w celu wykazania określonych twierdzeń o faktach sprawy, z których wywodzi ona korzystne dla siebie skutki, nie jest jej prawem, czy obowiązkiem procesowym, lecz ciężarem procesowym, wynikającym i zagwarantowanym przepisami prawa, przede wszystkim w jej własnym interesie. To interes strony, jakim jest wygranie procesu, nakazuje jej podjąć wszelkie możliwe czynności procesowe w celu udowodnienia przedstawionych twierdzeń o faktach. Strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia. Sąd zaś winien wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów. Na sądzie rozpoznającym sprawę nie spoczywa powinność zarządzania dochodzeń mających na celu uzupełnienie i wyjaśnienie twierdzeń stron oraz poszukiwanie dowodów na ich udowodnienie. Nie zmienia tego faktu treść art. 207 § 3 k.p.c. Dopuszczenie dowodu z urzędu winno nastąpić jedynie wówczas, gdy taka potrzeba jest szczególnie uzasadniona lub oczywista i to tylko pod warunkiem, że sąd ma wiedzę o istnieniu danego dowodu. Do sądu nie należy przeprowadzanie z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (por. wyroki SN: z dnia 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 5-6, poz. 76, wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2003 r., I ACa 1457/03, OSA 2005, z. 3, poz.12, wyroki SN: z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 406/00, Lex nr 52321, z dnia 12 kwietnia 2000 r., IV CKN 22/00, Lex nr 52438).

Mając powyższe rozważania na uwadze Sąd stwierdził, że z przedłożonych przez powodów dokumentów nie wynika wysokość należnych im odsetek kapitałowych, po obniżeniu podstawy ich naliczenia tak, jak opisano to powyżej. Tym samym żądanie powodów w zakresie odsetek kapitałowych Sąd oddalił, jako niewykazane.

Po uwzględnieniu dokonanych przez Sąd ustaleń rzeczywista suma należna powodom w ramach zawartej przez pozwaną umowy pożyczki z dnia 12 września 2017 roku była równa całkowitej kwocie pożyczki, tj. wynosiła 5.000 zł. Jak wskazano w treści pozwu, pozwana dokonała dotychczas tytułem jej spłaty 17 częściowych wpłat na łączną sumę 5.170,37 zł. Tym samym należało stwierdzić, że pozwana wywiązała się w całości z ciążącego na niej zobowiązania względem powodów (a przynajmniej do jego wysokości wykazanej w toku niniejszego postępowania), a powództwo nie było uzasadnione i podlegało oddaleniu w całości.